

CURRICULUM OPȚIONAL PENTRU LICEU

INTEGRARE EUROPEANĂ PENTRU TINE

Aria curriculară
Științe socio-umane

Curriculumul este elaborat în cadrul programului fundației SOROS-Moldova *Inițiativa europene*.

Actualizare 2015: **prof. Rodica Eșanu, prof. Eugenia Negru**, în cadrul proiectului „Lecții europene”

Echipa de lucru:

1. **dr. Viorica Goraș-Postică** (coordonator), conferențiar, Catedra de Științe ale Educației, Universitatea de Stat din Moldova
2. **dr. Lia Sclifos**, lector sup., Catedra de Științe Politice, Universitatea de Stat din Moldova
3. **Andrei Iovu**, magistrul în Științe Politice, lector, Catedra de Relații Internaționale, Universitatea de Stat din Moldova
4. **dr. Elena Cartaleanu**, lector, Universitatea Pedagogică de Stat “Ion Creangă”
5. **Daniela Manole**, magistrul în Relații Internaționale, lector, Catedra de Relații Internaționale, Universitatea de Stat din Moldova

Recenzenți : **Rodica Solovei**, dr. în istorie, Institutul de Științe ale Educației; **Igor Cașu**, dr. în istorie, Institutul de Istorie, Stat și Drept, AȘM; **Valeriu Gorincioi**, grad didactic și managerial superior, directorul Liceului „M. Sadoveanu”, or. Călărași; **Rodica Eșanu**, prof. de istorie, grad didactic superior, Liceul „Columna”, Chișinău; **Nina Uzicov**, prof. de istorie, grad didactic superior, Liceul „Ion Creangă”, Chișinău.

CUPRINS

Argument.....
Obiective generale.....
Obiective de referință.....
Conținuturi recomandate.....
Sugestii metodologice și activități de învățare.....
Sugestii de evaluare.....
Surse bibliografice.....

ARGUMENT

Actualul curriculum reprezintă o încercare de pionierat în contextul din Republica Moldova, răspunzând, în mod logic și coerent, cerințelor reformei educaționale de racordare a întregului sistem la standardele europene. Chiar dacă, din punct de vedere geografic, țara noastră face parte din continentul european, este zonă europeană și retorica politică a integrării europene este destul de bogată cu sloganuri de tipul: *Republica Moldova – țară europeană, Vocația europeană a țării noastre, Viitorul nostru este în Europa, Vectorul strategic al Moldovei este integrarea europeană, Să aducem Europa în Moldova* etc. – pentru a parcurge cu adevărat traiectoria de integrare europeană, este iminent un proces complex de modificări de structură și de conținut la toate nivelurile în majoritatea sectoarelor publice. Analiztii politici susțin că ar fi mai corect să vorbim despre procesul de europenizare a țării noastre la nivel de mentalitate, educație, cultură, economie, jurisprudență etc., apoi despre integrarea propriu-zisă. Or, cunoașterea, conștientizarea, însușirea valorilor și practicilor europene va dura. Ne aflăm la etapa tatonărilor, a identificării propriei căi de dezvoltare și „ne menținem în albia procesului de europenizare în virtutea susținerii diplomatice și a asistenței acordate de partenerii europeni, inclusiv prin lansarea Planului de Acțiuni și a Misiunii Europene de administrare a frontierei”.

Conform finalităților învățământului preuniversitar, liceul se îngrijește de formarea unui absolvent în măsură să decidă asupra propriei cariere, să contribuie la identificarea propriilor trasee de dezvoltare intelectuală și profesională, să se integreze activ în viața socială. Conceput ca furnizor de servicii educaționale, în cadrul căruia elevul să fie permanent și direct implicat în construirea propriului traseu de învățare, liceul impune diversificarea graduală a ofertei curriculare conform filierelor, profilurilor, specializărilor și multiplicarea posibilităților elevului de a alege.

Prin curriculumul „Integrare europeană pentru tine” ne-am propus scopul general de a *contribui la formarea conștiinței europene prin creșterea vizibilității și a gradului de informare și formare cu privire la integrarea europeană și problematica Uniunii Europene în mediul educațional preuniversitar din Republica Moldova.*

Beneficiarii direcți ai proiectului – elevii din clasele X - XII de liceu, cadrele didactice și manageriale din învățământul preuniversitar – vor însuși, în primul rând, un volum important de cunoștințe care vizează civilizația europeană, instituțiile europene, economia europeană, dezvoltarea socio-culturală, valorile europene, Europa și diversitatea culturală, înțelegerea diversității etc.; își vor forma abilități de abordare a problemelor de rang global

la nivel european, de luare a deciziilor, de soluționare a problemelor și de cooperare etc. și, nu în ultimul rând, atitudini valorice europene.

Elevilor li se propune un curs care diferențiază etapele unui parcurs de învățare axat pe competențele de bază determinate de Consiliul Europei (social-politice, multiculturale, informaționale, comunicative, de învățare pe parcursul întregii vieți), care au drept scop motivarea pentru implicare activă în viața social - politică, economică, culturală și formarea calităților unui bun cetățean al Republicii Moldova și al Uniunii Europene:

- responsabilitate în acțiuni și libertate personală (de expresie, de conștiință, de circulație etc.);
- voință și dorință de implicare socială;
- interes pentru cunoașterea culturii naționale și a altor popoare;
- capacitate de dialog;
- disponibilitate pentru acceptarea diferențelor (de opinie, rasă, religie, etnie etc.);
- capacitate de analiză, sinteză, transfer, rezolvare de probleme, aplicare creativă în situații noi a datelor;
- capacitate de anticipare, decizie și asumarea riscului;
- respect pentru lege și capacitate de a interveni în apărarea și perfecționarea acesteia;
- grijă pentru lucrul bine făcut, pentru viața și munca de calitate, raționalitate în folosirea eficientă a resurselor materiale și de timp.

Prevăzut, cel puțin, pentru 34 de ore academice, pe parcursul unui an școlar, disciplina respectivă, se înscrie în aria curriculară *Științe socio-umane*, prezentând în manieră integratoare informații, abilități și atitudini de la mai multe discipline școlare, atât din domeniul educațional formal, dar și non-formal, și informal.

COMPETENȚELE GENERALE ale disciplinei sînt:

- Utilizarea resurselor de învățare în organizarea demersurilor de căutare și explicare a cunoștințelor despre procesul de integrare europeană în diversitatea sa;
- Analiza critică a procesului de integrare europeană din perspectiva cetățeanului R. Moldova;
- Exersarea demersurilor de promovare a valorilor, principiilor și practicilor europene.

COMPETENȚELE SPECIFICE

1. *Utilizarea resurselor de învățare în organizarea demersurilor de căutare și explicare a cunoștințelor despre procesul de integrare europeană în diversitatea sa*

- 1.1. Utilizarea adecvată a termenilor și conceptelor în abordarea, oral sau scris, a problematicii specifice procesului de integrare europeană;
- 1.2. Caracterizarea mecanismelor de funcționare și/sau a acțiunilor principalelor organizații/instituții europene;
- 1.3. Analiza evenimentelor, fenomenelor specifice procesului de integrare europeană în diferite perioade;
- 1.4. Utilizarea critică a surselor despre esența/ impactul procesului de integrare europeană.

2. *Analiza critică a procesului de integrare europeană din perspectiva cetățeanului R. Moldova*

- 2.1. Folosirea mijloacelor și tehnologiilor de informare și comunicare pentru documentarea despre evoluția relațiilor R. Moldova – principalele organizații europene;
- 2.2. Analiza instituțiilor, normelor și procedurilor de guvernare locale/naționale din perspectiva deschiderii spre valorile, principiile și practicile europene;
- 2.3. Susținerea argumentată a unor opinii referitoare la impactul orientării R. Moldova spre integrare europeană.

3. *Exersarea demersurilor de promovare a valorilor, principiilor și practicilor europene*

- 3.1. Cunoașterea instrumentele naționale și comunitare de promovare a valorilor, principiilor și practicilor europene;
- 3.2. Caracterizarea diversității și unității culturale și de civilizație a spațiului european;
- 3.3. Formularea, în prezentări orale sau scrise, a unor opinii referitoare la valorile, principiile și practicile care definesc comunitatea europeană;
- 3.4. Exersarea, individual sau în grup, demersurilor de promovare a valorilor, principiilor și practicilor europene.

CONȚINUTURI RECOMANDATE

1. *Lecție introductivă.*

Modulul I. Europa, civilizația europeană, ideea de unitate europeană

I. Europa și civilizația europeană

2. *Europa și evoluția ideii de unificare europeană*

- Europa și europenii. Caracteristicile istorice, geografice și culturale ale spațiului european.
- Idei și tendințe de unificare europeană pe parcursul secolelor.

3. *Fundamentele civilizației europene.*

- Cultura greacă;
- Roma politică;
- Creștinismul.

II. Unitatea în diversitate a Europei

4. *Valorile comune ale Europei și europenilor.*

- Europa multiculturală și unitatea culturală;
- Europa multiconfesională și toleranța religioasă;
- Europa multilingvistică.

5. *Identitatea națională și identitatea europeană.*

- Identitatea națională și identitatea europeană.
- Percepția identității europene în R. Moldova;

6. *Uniunea Europeană și construcția identității europene.*

7. **Evaluarea modulului I.**

Modulul II. Instituții europene

III. Consiliul Europei

8. *Consiliul Europei – ea mai „mare” organizație europeană*

- Statutul Consiliului Europei;
- Obiectivele Consiliului Europei;
- Mecanismul de funcționare a Consiliului Europei;
- Realizări ale Consiliului Europei.

9. *Republica Moldova și Consiliul Europei.*

- Republica Moldova – stat membru al Consiliului Europei
- Reprezentarea în Consiliul Europei;
- Rolul Consiliului Europei în afirmarea statului de drept și a societății democratice.

IV. Uniunea Europeană

10. *Constituirea Uniunii Europene*

- Constituirea Uniunii Europene;
- Evoluția Uniunii Europene;

11. *Instituțiile Uniunii Europene*

- Parlamentul European
- Consiliul Europei
- Consiliul Uniunii Europene
- Comisia Europeană
- Instituții juridice și de control ale Uniunii Europene

12. *Studiu de caz: Atribuțiile și procedurile de decizie în Parlamentul European*

13. *Procesul politic și vocea cetățenilor în UE*

14. **Evaluarea modului II**

Modulul III. Domenii de interes comun în Uniunea Europeană

V. Cadrul juridic european

15. *Aspecte juridice ale integrării europene*

- Esența și caracteristicile conceptului european al dreptului
- Protecția Europeană a Drepturilor Omului. Convenția Europeană a Drepturilor Omului

- Carta Socială Europeană. Carta Europeană pentru Prevenirea Torturii și a Tratatamentelor sau Pedepselor Inumane sau Degradante
- Convenția Europeană pentru Protecția Minorităților Naționale
- Curtea Europeană a Drepturilor Omului.

16. *Cetățenia europeană*

- Statutul juridic al cetățeanului european
- Cetățenia și procesul de integrare europeană

17. *Studiu de caz: Libera circulație*

VI. Integrarea economică europeană

18. *Aspecte ale integrării economice europene*

- Noțiuni generale privind integrarea economică
- Formele integrării economice: Zona Comerțului Liber; Uniunea Vamală; Piața Unică; Uniunea Economică
- Evoluția integrării economice europene

19. *Studiu de caz. Moneda unică europeană – element fundamental de coeziune economică a UE*

20. *Integrarea economică europeană a Republicii Moldova*

- Documente ce vizează integrarea europeană a Republicii Moldova
- Probleme specifice procesului de integrare economică a țării noastre
- Piețe noi de export pentru produsele moldovenești

VII. Politicile comune ale Uniunii Europene

21. *Domenii de interes comun în Uniunea Europeană*

- Conceptul de Politici comune europene
- Clasificarea politicilor comune europene.
- Mecanismul de funcționare a politicilor comune europene

22. *Studiu de caz. Școala și educația în UE*

23. *Tinerii în Uniunea Europeană*

24. Evaluarea modului III

Modulul IV. Uniunea Europeană și provocările lumii contemporane. Personalități europene

VIII. Extinderea Uniunii Europene

25. Aspecte ale extinderii Uniunii Europene

- Criteriile de aderare la Uniunea Europeană
- Procesul de aderare la UE (Procedura obținerii statutului de membru)
- Experiența extinderilor anterioare ale UE (Etapele extinderii UE)

26. Republica Moldova până și după semnarea Acordului de Asociere la Uniunea Europeană

- Impactul aprofundării și lărgirii Uniunii Europene asupra R. Moldova: prezentarea Acordului de Asociere la Uniunea Europeană
- Perspective/ proiecte/ acțiuni versus problemele continuării procesului de aderare a R. Moldova la UE

IX. Politica de vecinătate a Uniunii Europene – un nou cadru de colaborare cu vecinii

27. Politica de vecinătate în Uniunea Europeană

- Conceptul de politica europeană de vecinătate;
- Mecanismul de funcționare a politicii europene de vecinătate;
- Implicațiile politicii de vecinătate a Uniunii Europene asupra Republicii Moldova: costuri și beneficii.

X. Uniunea Europeană și provocările lumii contemporane

28. Politica de mediu în Uniunea Europeană și spațiul european.

- Evoluția politicii ecologice a Uniunii Europene și a spațiului european;
- Elementele politicii de mediu ale Uniunii Europene.

29. Uniunea Europeană și criza refugiaților

30. *Problema adoptării unei Constituții Europene.*

- Istoricul procesului constituțional european
- Tratatul Constituțional
- Tratatul de la Lisabona
- Perspectivele integrării politice europene

31. *Sinteză: În Europa, adică ACASĂ sau despre viitorul Uniunii Europene*

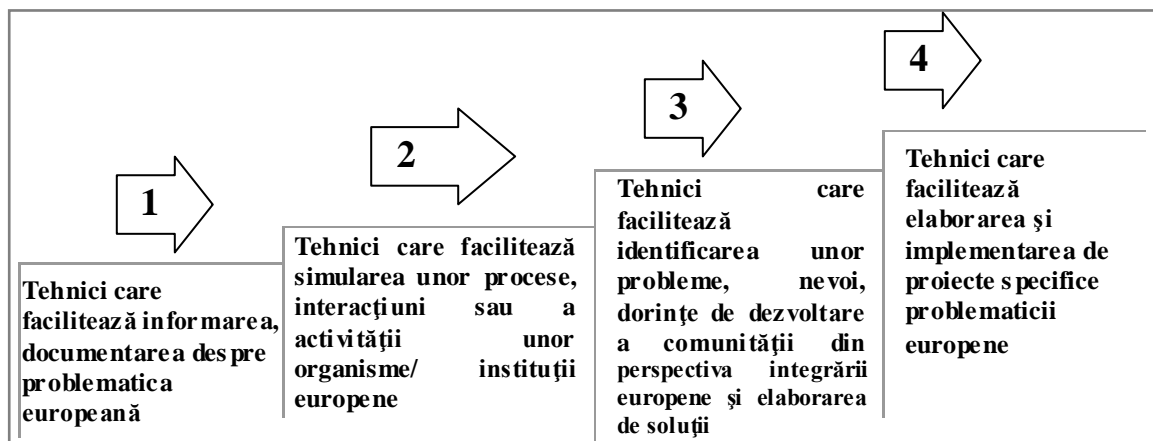
32. *Personalități europene*

Rezerva profesorului – 2-3 ore

SUGESTII METODOLOGICE

Cursul opțional „Integrare europeană pentru tine” are drept scop general de a contribui la formarea conștiinței europene prin creșterea vizibilității și a gradului de informare și formare cu privire la integrarea europeană și problematica Uniunii Europene în mediul educațional preuniversitar. Pentru a realiza scopul propus, beneficiarii direcți ai cursului – elevii din clasele a X-a a XII-a de liceu – vor parcurge câțiva pași pornind de la *însușirea* a unui volum de cunoștințe, la formarea abilităților de *analiză* a informației, de *estimare* a consecințelor unor acțiuni, de *exprimare a punctului de vedere* personal. Ulterior, vor învăța să *identifice* probleme, nevoi, dorințe de dezvoltare a comunității din perspectiva integrării europene, să *abordeze probleme* de rang local/ național/ european/ global, să *poată lua decizi*, să *conștientizeze* propria responsabilitate, să-și *formeze atitudini valorice* europene și, în final, va învăța să *inițieze acțiuni* și să îi implice și pe ceilalți, să *elaboreze și să implementeze proiecte* specifice problematicii europene.

Pentru ca elevul să fie capabil să realizeze respectivii pași, cadrul didactic are responsabilitatea de a utiliza tehnici care să formeze, treptat, capacitățile/ competențele pe care le implică această creștere (vezi schema ce urmează).

Metodologia didactică va fi stabilită de profesor în funcție de:

- *Competențele curriculare*
- *Formele de organizare*
- *Conținutul de instruire*
- *Mijloacele utilizate*
- *Timpul de învățare*
- *Experiența și factorii de personalitate a profesorului*
- *Particularitățile psihologice individuale ale elevilor și ale clasei.*

Implementarea eficientă a Curriculumului presupune o reconsiderare a metodologiei didactice, accentul fiind pus, în mare parte, pe valorificarea metodelor formative, activ – participative.

Această opțiune este determinată de faptul că însușirea operațională și funcțională a cunoștințelor, formarea capacităților și a atitudinilor se va realiza adecvat nu printr-o receptare pasivă, ci în condițiile stării active. Așadar, în nici un caz cursul nu va lua forma unui set de prelegeri, în cadrul cărora profesorul povestește lecția, iar elevii raportează materia însușită. În cazul în care se vor aplica metode expositive, acestea vor necesita o optimizare, care va presupune:

- transformarea monologului în dialog prin problematizare;
- folosirea surselor suplimentare de informații;
- utilizarea în timpul expunerii a mijloacelor de învățământ;
- adecvarea conținutului și comunicării (limbajului) la capacitățile de înțelegere a clasei;
- îmbinarea expunerii cu celelalte metode didactice.

La selectarea strategiilor de învățare, profesorul se va ține cont de teoria inteligențelor multiple (*Inteligența verbal-lingvistică; Inteligența logico-matematică; Inteligența vizual-spațială; Inteligența corporal-chinestezică; Inteligența naturalistă; Inteligența interpersonală; Inteligența intrapersonală*).

Având în vedere faptul că acest curs este preconizat pentru clasele a X-XII, se recomandă a valorifica la ore principiul interdisciplinarității. În particular, se va apela la

capitole de istorie universală și națională, geografie, limbă și literatură română, literatură universală, limbi străine, educație civică etc.

Tehnologia proiectării/ desfășurării procesului didactic se va realiza după cadrul de gândire și învățare ERR (evocare-realizare a sensului-reflecție), construit pe premiza: *ceea ce știm determină ceea ce putem învăța*. Curriculumul de față prezintă cadrul ERR **într-un nou format metodologic: șase pași pentru conștientizarea unui model propriu de învățare**. Argumentul pentru un astfel de format este determinat de faptul că deși cadrul ERR, aplicat de profesori în proiectarea activității didactice, a contribuit la sporirea calității procesului de învățare, experiența a demonstrat totuși că sînt aspecte care pot fi îmbunătățite. Unul din acestea ține de o nouă etapă – *EXTINDEREA*, care deja s-a încetățenit parțial în mediul profesoral din lume și din Republica Moldova. Proiectarea/ desfășurarea acestei etape a contribuit substanțial la ameliorarea calității predării, dar mai puțin la conștientizarea de către elevi a modelelor proprii de învățare. Autorii cursului de *Integrare europeană pentru tine* își propun să acopere această necesitate prin oferirea unui cadru metodologic, care l-ar ajuta să monitorizeze propria învățare, pînă la formarea competenței în acest sens, adică transformarea acesteia într-un model comportamental autentic.

În așa fel, etapele ERRE au fost suplimentate cu 6 pași exprimați în sarcini propuse elevului în *Practicum*:

1. *Implică-te!* (EVOCARE)
2. *Informează-te!* (REALIZAREA SENSULUI)
3. *Procesează informația!* (REALIZAREA SENSULUI)
4. *Comunică și decide!* (REFLECȚIE)
5. *Exprimă-ți atitudinea!* (REFLECȚIE)
6. *Acționează!* (EXTINDERE).

La etapa de EVOCARE, una din cele mai importante sarcini pentru profesor constă în a-l implica pe elev atît la nivel de acțiune, cît și la nivel de gândire. Implicarea activă este un context favorabil pentru valorificarea experienței anterioare a elevului, identificarea necesităților în raport cu ceea ce urmează să învețe și, în baza lor, motivarea intrinsecă și extrinsecă pentru învățare. Iată de ce la fiecare oră se propun sarcini pentru pasul *Implică-te!*

Etapa REALIZARE A SENSULUI ține de lucrul cu informația nouă. Transmiterea, explicarea informației noi nu asigură pe deplin înțelegerea ei de către elev. În acest sens, este important a-i menține implicarea prin sarcini care ar facilita contactul cu informația nouă și prelucrarea ei. Astfel, la respectiva etapă elevii vor avea sarcini ce țin de

Informează-te! (lectură, ascultare activă) și sarcini ce țin de *Procesează informația!* (reproducerea, traducerea, interpretarea, aplicarea, analiza materialului nou).

REFLECȚIA este o etapă semnificativă în învățare. Axată pe formarea atitudinilor, aceasta condiționează schimbări comportamentale. La respectiva etapă elevilor li se propun sarcini pornind de la 2 caracteristici importante ale reflecției în procesul de învățare:

- menținerea implicării prin schimb sănătos de idei, asigurată prin pasul *Comunică și decide!* (în unele situații acest pas este aplicabil și la etapa de realizare a sensului);
- formarea și exprimarea atitudinilor care facilitează restructurarea schemelor cognitive inițiale prin pasul *Apreciază!*, pregătind, astfel, elevii pentru noi abordări comportamentale.

În cazul când procesul de învățare finisează aici, există riscul că modelul comportamental neexersat va fi uitat și nu va deveni o reacție firească a elevului în alte contexte, cu alte cuvinte nu se va transforma în competență. Pentru a minimaliza acest risc, se propune etapa de EXTINDERE și sarcinile ce țin de *Acționează!*. Astfel, elevul are posibilitatea de face un transfer de cunoaștere și a aplica cele însușite la ore în situații de integrare autentice, dezvoltându-și competențe, care devin pe parcurs modele comportamentale obișnuite.

Elevul care studiază în baza metodologiei propuse își conturează un stil propriu de învățare ce îl ajută să atingă noi performanțe, el devenind coparticipant al propriei instruirii și educații.

SUGESTII DE EVALUARE

Finalitățile de integrare/ evaluare la “Integrare europeană pentru tine”

(standarde curriculare de performanță)

La finele acestui curs elevii vor fi capabili:

- să prezinte cu ajutorul surselor (documente, hărți, tabele, scheme etc.) caracteristici geografice, istorice, economice, sociale, politice, culturale ale procesului de integrare europeană;
- să ilustreze prin exemple concrete rolul personal și al colaborării în evoluția procesului de integrare europeană;
- să propună produse (discurs, articol de ziar, dosar tematic etc.) ce reflectă cercetarea procesului de integrare europeană din perspectiva cetățeanului R. Moldova;
- să proiecteze o acțiune, reală sau virtuală, de promovare la nivel local, național, european a valorilor și atitudinilor europene.

Determinarea în plan teoretic a unor standardelor curriculare de performanță are o importanță majoră pentru succesul implementării cursului, deoarece specifică clar performanța așteptată, asigură conexiunea între curriculum și evaluare, creează un sistem de referință pentru profesor și elev.

Pentru o realizare eficientă a finalităților la *Integrare europeană pentru tine*, cadrul didactic va trebui să țină cont de anumite elemente conceptuale. Va orienta demersul evaluativ spre **evaluarea de competențe**, utilizând ca instrumente, în mod preponderent, **tehnicele alternative**. Respectiv, va practica o **evaluare criterială**, aplicând pentru aprecierea produselor elevilor, în special în cazul unor activități relevante, **criterii** sau **rubrici/ grile de specificație**. Eficiența procesului va crește dacă va fi **implicat și elevul** (prin elaborarea de criterii și indicatori), dacă va fi creat un cadru adecvat dezvoltării capacității de **autoevaluare și interevaluare**. Ca rezultat, se va realiza o benefică redistribuire a responsabilităților în procesul evaluativ, unele dintre activități revenindu-i elevului. Procesul de evaluare va fi conceput deci ca unul **reflexiv** atât din parte profesorului, cât și din partea elevului.

Pentru realizarea demersului de evaluare (planul practic), cadrul didactic va aplica pași în cheia algoritmului prezentat mai sus:

- ⇒ va proiecta evaluarea standardelor curriculare de performanță la anumite etape (unități de învățare) pe parcursul anului de studiu;
- ⇒ va identifica elementele de competență necesare a fi exersate de către elev pentru a performa;

- ⇒ va implica elevul: îl va familiariza cu performanța / „țintele de atins”;
- ⇒ va selecta/ elabora materiale corespunzătoare: conținuturi, fișe, sarcini de activitate, criterii etc.;
- ⇒ va proiecta modul de exprimare a evaluării.

Prin implementarea cursului opțional de liceu *Integrare europeană pentru tine*, ne propunem să asigurăm un cadru nou pentru exprimarea evaluării. J.P. Cavernei și G. Noizet definesc evaluarea *ca acțiunea prin care, referitor la un obiect, eveniment, persoană, se formulează o judecată prin prisma unor criterii* (I.T. Radu, 2000). Evaluarea trebuie proiectată și exprimată/ valorizată anume conform acestui proiect. Exprimarea unor judecăți despre performanța elevului în lipsa unor criterii explicite degradează valoarea demersului propriu-zis. În cadrul cursului propus, profesorul va evita să reducă valoarea rezultatelor la notă, deoarece, utilizând doar nota, funcția certificativă a evaluării asupra eficienței muncii cadrului didactic și, respectiv, a performanței elevului este diminuată. Renunțând la o evaluare holistică în favoarea unei analitice cu formularea unor criterii și aplicarea unor grile în aprecierea procesului/ produsului activității elevului; utilizând strategii/ instrumente de evaluare axate pe descifrarea esenței procesului/ produsului realizat de elev; asigurând un feedback relevant asupra performanței elevului etc., cadrul didactic creează condiții pentru a substitui irelevanța informației oferite doar de notă cu o prezentare sintetică a datelor și concluziilor despre performanța elevului. Totodată, acest tip de demers îl pregătește pe elev să descifreze, aprecieze și valorifice o asemenea informație. Un pas mai avansat ar fi implicarea/ cointeresarea autorităților școlare, părinților în solicitarea și valorificarea informațiilor de un asemenea format la formularea concluziilor referitoare la rezultatele activității profesorului/ elevului la o anumită disciplină școlară, inclusiv, pentru cursul opțional *Integrare europeană pentru tine*.

SURSE BIBLIOGRAFICE

1. Bărbulescu Iordan Gheorghe, Uniunea Europeană – Aprofundare și Extindere: De la Comunitățile Europene la Uniunea Europeană, București: Editura TREI, 2001.
2. Bibere O., Uniunea Europeană între real și virtual, București: All Educational, 1999.
3. Consiliul Europei. 800 milioane de europeni, Chișinău, 2003.
4. Constantin Valentin, Documente de bază ale Comunității și Uniunii Europene, Iași: Polirom, 2002.
5. Convenția Europeană pentru Apărarea Drepturilor Omului și a Libertăților Fundamentale, Biroul de Informare al Consiliului Europei în Moldova, Chișinău, 2002.
6. Courty Guillaume, Devin Guillaume. Construcția Europeană. Repere, București: Editura C.N.I. „CORESI” S.A., 2001.
7. Cum funcționează Uniunea Europeană. Instituțiile UE. Ghidul Cetățeanului din spațiul European, Kiev: S.R.L. „Legko”, 2004.
8. Dick Leonard, Ghidul Uniunii Europene, București: Editura Teora, 2001.
9. Ecobescu Nicolae, Filip Anda, Manualul Consiliului Europei, București, 1999.
10. Europă extinsă – Vecinătatea – un nou cadru pentru relațiile cu statele vecine din Est și Sud, Kiev: SRL „LegkoInk”, 2004.
11. Ferreol Gilles, Dicționarul Uniunii Europene, Iași: Polirom, 2001.
12. Ghica Luciana-Alexandra, Enciclopedia Uniunii Europene, Meronia, 2006.
13. Gower Jackie, Redmond John, Lărgirea Uniunii Europene. Perspective, București: Editura Club Europa, 2001.
14. Green Cowless Maria, Smith Michael, Starea Uniunii Europene. Risc, reformă, rezistență, relansare. Editura Club Europa, 2002.
15. Gudîm Anatol, Republica Moldova și Uniunea Europeană ca parteneri, Chișinău, 2002.
16. Hoffman Stanley, Sisiful european: studii despre Europa (1964-1994), București: Curtea Veche, 2003.
17. Hotărîri ale Curții Europene a Drepturilor Omului, Iași: Polirom, 2003;
18. Husar A., Ideea Europeană sau noi și Europa (Istorie, cultură, civilizație), Iași, 1993.
19. Ivan Adrian Liviu, Sub zodia Statelor Unite ale Europei — de la ideea și planurile de unitate europeană la Europa supranațională, Ecco, 2006.
20. Jinga Ion, Popescu Andrei, Integrarea europeană. Dicționar de termeni comunitari, București: Editura Lumina Lex, 2000.

21. Jinga Ion, Uniunea Europeană: realități și perspective, București, 1999.
22. Kraijdan Arina, Organizații Internaționale Europene, Chișinău 2001.
23. Marino Adrian, Pentru Europa. Integrarea României. Aspecte ideologice și culturale (ed. II), Iași: Polirom, 2005.
24. Mazilu Dumitru, Integrare Europeană: Drept Comunitar și Instituții Europene, București: Editura Lumina Lex, 2005.
25. Moldova între Est și Vest: identitate națională și orientare europeană, Chișinău, 2001.
26. Moțoc Iulia, Uniunea Europeană: dreptul și politica extinderii spre Est, București, 2001.
27. Neculaie Adrian, Noi și Europa, Iași: Polirom, 2002.
28. Păun Nicolae, Instituțiile Uniunii Europene. Evoluții și proiecte de reforme, Cluj: Editura Fundației pentru Studii Europene, 2004.
29. Pinder John, Uniunea Europeană. Foarte scurtă introducere, Bic ALL, 2006.
30. Politica, Societatea și Cultura în Sud-Estul și Vestul Europei: Studiu Comparativ, Chișinău, 2001.
31. Popescu Andrei, Jinga Ion, Organizații europene și euroatlantice, București, 2001.
32. Postică Constantin, Economia Uniunii Europene, Chișinău, 2001.
33. Prisecaru Petre, Idr Nicolae, Reforma constituțională și instituțională a Uniunii Europene, București: Editura Economică, 2003.
34. Railean Valentin, Integrarea țărilor Est Europene în Uniunea Europeană, Chișinău, 2001.
35. Rață Gheorghe, Integrarea Europeană: Istorie, documente, analiză, Chișinău, 2001.
36. Republica Moldova și Integrarea Europeană. Elemente de Strategie, Chișinău: Institutul de Politici Publice, 2003.
37. Savu Dana-Victoria, Integrarea europeană: realizări și perspective, București, 1996.
38. Schulze Hagen, Stat și națiune în istoria europeană, Iași: Polirom, 2004.
39. Smith Karen E., Politica externă a Uniunii Europene, București: Editura TREI, 2004.
40. Sudre Frederic, Drept european și internațional al drepturilor omului, Iași: Polirom, 2006.
41. Suveranitate națională și integrare europeană, Iași: Polirom, 2002.
42. Thatham Allan, Osmochescu Eugen, Dreptul Uniunii Europene, Chisinau: Editura ARC, 2003.
43. Unificarea Europeană: filozofia diversității, Chișinău, 2004.
44. Unificarea Europeană: filozofia viitorului, Chișinău, 2005.

45. Unificarea Europeană: filozofie, politică, mentalitate, Chișinău, 2003.
46. Zorģibibe Charles, Construcția Europeană. Trecut, prezent, viitor, București: Editura Trei, 1998.

SITE-uri utile:

1. www.actrus.ro
2. www.bice.md
3. www.book.coe.int
4. www.casaeuropei.cfem.md
5. www.ced.pca.md
6. www.coe.int
7. www.dadalos-europe.com
8. www.e-democracy.md
9. www.euromoldova.org.md
10. www.europe.eu
11. www.europa.md
12. www.europa.yam.ro
13. www.europeaninternet.com
14. www.humanrights.coe.int
15. www.infoeuropa.ro
16. www.ipp.md
17. www.knoweurope.org
18. www.library.pitt.edu
19. www.mfa.md
20. www.undp.md